

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

การป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าวของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

**Brown Planthopper Controls in Rice Fields by Members of Community
Pest Management Centers in Bang Pla Ma District of Suphan Buri Province**

อุไรลักษณ์ ดวงจวี (Urailak Duangchawee) * กรณี ต่างวิวัฒน์ (Paranee Tangwiwat) **

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (Benchamas Yooprasert) ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (2) ประสิทธิภาพและการประสบปัญหาการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลของสมาชิกศูนย์ฯ (3) วิธีการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลและสาเหตุที่สมาชิกไม่ปฏิบัติตามแนวทางของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (4) ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะประชากรในการศึกษาเป็น สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จากทุกศูนย์ฯ จำนวน 350 ราย สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ จำนวน 196 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สมาชิกมากกว่าครึ่งเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51.66 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 30.72 ปี และเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมาแล้ว 5 ปี การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในนาจะตัดสินใจร่วมกับสมาชิกในครัวเรือน สมาชิกมากกว่าครึ่งไม่มีอาชีพอื่นนอกจากการทำนา จำนวนแรงงานในการทำนารวมตนเอง 2 คน มีพื้นที่ทำนา เฉลี่ย 37.09 ไร่ รายได้จากการทำนา ในปี 2556 เฉลี่ย 21,794.34 บาทต่อไร่ รายจ่ายในการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ปี 2556 เฉลี่ย 492.95 บาทต่อไร่ สมาชิกมากกว่าครึ่งเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์ฯ เป็นประจำและได้รับความรู้ในการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลโดยวิธีผสมผสานจากเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ 2) สมาชิกเกือบสามในสี่เคยประสบปัญหาการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลก่อนเป็นสมาชิกศูนย์ฯ 3) วิธีป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลสมาชิกส่วนใหญ่ปฏิบัติตามแนวทางของศูนย์ฯ เกือบทุกประเด็น ส่วนวิธีการที่สมาชิกไม่ปฏิบัติ เนื่องจากขั้นตอนในการปฏิบัติยุ่งยาก สภาพพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปฏิบัติบางประเด็น และข้อจำกัดของชีวภัณฑ์ โดยขั้นตอนก่อนปลูกข้าวสมาชิกปฏิบัติเป็นจำนวนมาก ส่วนขั้นตอนเมื่อมีต้นข้าวในแปลงนาและขั้นตอนหลังการเก็บเกี่ยวสมาชิกปฏิบัติเป็นจำนวนน้อย 4) ปัญหาสำคัญของสมาชิก คือ ขั้นตอนการปฏิบัติยุ่งยากหลายขั้นตอน ข้อจำกัดของชีวภัณฑ์ ไม่มีความรู้เรื่องศัตรูธรรมชาติและสารเคมีในการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ซึ่งสมาชิกให้ข้อเสนอแนะว่า การป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลตามแนวทางของศูนย์ฯ ควรลดขั้นตอนในการปฏิบัติให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และด้านความรู้ทางวิชาการให้น่าสนใจรูปแบบที่จดจำได้ง่าย

คำสำคัญ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล จังหวัดสุพรรณบุรี

* นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช urailakD@gmail.com

** รองศาสตราจารย์ประจำแผนกวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

paranee.tan@stou.ac.th

*** รองศาสตราจารย์ประจำแผนกวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

mailto:agashben@stou.ac.th

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

Abstract

The objectives of this study were (1) to study social and economic state of rice farmers who were members of community pest management centers in Bang Pla Ma District of Suphan Buri Province; (2) to study their experience in facing the spread of brown planthoppers in their rice field; (3) to study their methods for brown planthoppers control and their reasons why they did not follow the centers' guidelines for controlling brown planthoppers; and (4) to study their problems/constraints and suggestions on controlling brown planthoppers.

The population in this study was 350 rice farmers who were members of all community pest management centers in Bang Pla ma District of Suphan Buri Province. 196 samples were selected by using stratified random sampling methodology. The data collecting process was to interview the studied farmers using a structured interview form. The data analysis was carried out by computer programs using the following statistics: Frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, and standard deviation.

The findings of this study were as follows. 1) More than a half of them were male with average age at 51.66 years. They were educated at primary level. The average period of their experience in doing rice farming was 30.72 years. They had been a member of a community pest management center for 5 years. They usually brainstormed with their family members in deciding to do any activity for their rice field. The occupation of more than a half of them was only a rice farmer. The average quantity of the labor in doing rice farming was 2 persons including the studied farmer himself. The average size of their area used in doing rice farming was 37.09 rai. Their average income obtaining from doing rice farming in 2013 was 21,794.34 baht/rai, while their average expenditure in brown planthopper control in 2013 was 492.95 baht/rai. More than a half of them regularly participated in the centers' activities and they were transferred knowledge of brown planthopper control by using integrated methods suggested by government officials. 2) almost three-fourths of them used to face severe spread of brown planthoppers in their rice field before being a member of their center. 3) most of the studied farmers followed the centers' guidelines for controlling brown planthoppers in almost every issue except in the issues that some processes of controlling brown planthoppers were rather complicated, some methods for controlling brown planthoppers were unsuitable for practicing in some area conditions, and there was limitation of some biological products. Majority did issues in the earlier stages of cultivation and minority did issues in the process when the rice plant in rice field and postharvest. And 4) the studied farmers' major problems were the complication of some processes of controlling brown planthoppers, the limitation of some biological products; and they lacked knowledge of natural plant enemies and chemical substances which were used in controlling brown planthoppers. They, therefore, suggested that the centers' methods for controlling brown planthoppers should have been less complicated and suitable for practicing in all area conditions, and the academic knowledge should have been transferred to them in easy to remember form.

Keywords: Community Pest Management Centers, Brown planthopper, Suphanburi Province

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

บทนำ

จังหวัดสุพรรณบุรี มีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 2.2 ล้านไร่ ในจำนวนพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ปลูกข้าวประมาณ 1.3 ล้านไร่ โดยแบ่งเป็นการปลูกข้าวในฤดูนาปี (ทั้งอาศัยน้ำชลประทานและน้ำฝน) ประมาณ 1.3 ล้านไร่ ปลูกในฤดูนาปรัง จำนวน 1.1 ล้านไร่ นอกจากนั้น ยังมีการปลูกข้าวมากกว่า 2 ครั้ง/ปี โดยปลูกติดต่อกันมีการเว้นช่วงเวลาในการเก็บเกี่ยวประมาณ 7-15 วัน ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่และปริมาณน้ำเพื่อการเพาะปลูก ฉะนั้น โดยภาพรวมแล้วใน 1 ปี พื้นที่ในจังหวัดสุพรรณบุรีจะมีการปลูกข้าวประมาณ 2.4 - 2.5 ล้านไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี, 2555:3)

ในการทำนาของเกษตรกร เพี้ยกระโดดสีน้ำตาลถือว่าเป็นศัตรูข้าวที่สำคัญ มีการระบาดมาเป็นเวลาหลายสิบปีแล้ว แม้ว่าจะสามารถควบคุมได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็กลับมาระบาดเพิ่มขึ้นเป็นระยะๆ ซึ่งจากข้อมูลของกรมส่งเสริมการเกษตรพบว่าพื้นที่นาข้าวในเขตจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นพื้นที่ระบาดของชาของเพี้ยกระโดดสีน้ำตาล ซึ่งสาเหตุของการระบาดของเพี้ยกระโดดสีน้ำตาลเกิดขึ้นเนื่องเกษตรกรทำนาอย่างต่อเนื่องโดยไม่พักดิน การปลูกข้าวหนาแน่นเนื่องจากเกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวในปริมาณที่สูง รวมทั้งการใช้สารกลุ่มไพรีทรอยด์สังเคราะห์ซึ่งเป็นการทำลายศัตรูธรรมชาติและการใช้พันธุ์ข้าวพันธุ์เดียวอย่างต่อเนื่อง ทำให้เพี้ยกระโดดสีน้ำตาลมีอาหารอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เพี้ยกระโดดสีน้ำตาลมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นก่อให้เกิดสถานการณ์การระบาด ในปัจจุบันพบว่าเกษตรกรบางรายหันไปใช้สารชีวภาพ ชีวภัณฑ์และน้ำหมักชีวภาพ สารธรรมชาติต่างๆ เพื่อควบคุมและกำจัดเพี้ยกระโดดสีน้ำตาล แต่วิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เป็นการตั้งรับ คือเมื่อพบการทำลายจึงเริ่มลงมือกำจัดและควบคุม ซึ่งมักจะสายเกินไปทำให้ผลผลิตได้รับความเสียหาย และเกิดการแพร่ระบาดไปยังพื้นที่อื่น ๆ ทำให้เกิดการระบาดรุนแรงจนควบคุมไม่ทัน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2555:2)

จากการที่กรมส่งเสริมการเกษตร ดำเนินการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรีเพื่อการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรและชุมชนจากภัยศัตรูพืชที่ทำให้เกิดปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ด้วยการไ้ระบบสำรวจเฝ้าระวัง แจ้งเตือนภัย การศึกษาวิเคราะห์ระบบนิเวศ รวมทั้งการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ สภาพชุมชนเกษตร ในส่วนของวิธีการหรือเทคโนโลยีที่ใช้นั้น พิจารณาให้เหมาะสมตั้งแต่ 2 วิธีขึ้นไปมาใช้ผสมผสานเพื่อป้องกัน กำจัด และควบคุมศัตรูพืช ภายใต้หลักการที่ต้องเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีประสิทธิภาพสูง เพื่อพัฒนาเกษตรกร และชุมชนให้สามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเองอย่างครบวงจร โดยเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร ชุมชนและหน่วยราชการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ทำให้ชุมชนเกษตรมีความเข้มแข็งในอาชีพเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ดังนั้น จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการป้องกันกำจัดเพี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าวของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยศึกษาในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นอำเภอที่มีการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในทุกตำบล ๆ ละ 1 ศูนย์ รวมทั้งหมดจำนวน 14 ศูนย์ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงแก้ไขและดำเนินการส่งเสริมการป้องกันกำจัดเพี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าวที่ถูกต้องเหมาะสมต่อไป

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาประสบการณ์และการประสบปัญหาการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อศึกษาวิธีการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลและสาเหตุที่สมาชิกไม่ปฏิบัติตามแนวทางของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
4. เพื่อศึกษาศึกษาปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลตามแนวทางของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรในการศึกษาเป็น สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จากทุกศูนย์ฯ จำนวน 350 ราย สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ จำนวน 196 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งเล็กน้อยเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51.66 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการทำงาน เฉลี่ย 30.72 ปี และเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกร โดยเป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมากที่สุด สถานภาพในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เหตุผลในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เกิดจากการสมัครใจเป็นสมาชิกเอง มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มาแล้ว 5 ปี การตัดสินใจดำเนินกิจกรรมในการทำงาน สมาชิกสามในสี่จะตัดสินใจร่วมกับสมาชิกในครัวเรือน แต่สมาชิกอื่นในครัวเรือนนอกจากตนเองส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สมาชิกมากกว่าครึ่งเล็กน้อยเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์ฯ เป็นประจำ และได้รับความรู้ในการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลโดยวิธีผสมผสานจากเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือ คณะกรรมการประจำศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

สมาชิกเกือบสองในสามไม่มีอาชีพอื่นนอกจากทำนา และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เป็นแรงงานในการผลิตข้าวรวมตนเอง 2 คน สมาชิกมีพื้นที่การทำนาทั้งหมดในปี 2556 (พฤศจิกายน 2555 – ตุลาคม 2556) เฉลี่ย 37.09 ไร่ ซึ่งเป็นที่นาของตนเอง เฉลี่ย 23.98 ไร่ เป็นพื้นที่เช่า เฉลี่ย 27.87 ไร่ มีรายได้ต่อไร่จากการทำนา

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

ในปี 2556 (พฤศจิกายน 2555 – ตุลาคม 2556) เฉลี่ย 21,794.34 บาทต่อไร่ มีรายจ่ายต่อไร่จากการทำนาในปี 2556 (พฤศจิกายน 2555 – ตุลาคม 2556) เฉลี่ย 10,671.78 บาทต่อไร่

2. ประสิทธิภาพและการประสพปัญหาการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

เดือนที่พบการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลมากในรอบปี คือ เดือนเมษายน รองลงมา คือ เดือนมีนาคม ระยะการเข้าทำลายข้าวของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลมากที่สุด คือ ระยะที่ข้าวตั้งท้อง สมาชิกเกือบสามในสี่ก่อนเข้าร่วมเป็นสมาชิกศูนย์ฯ เคยประสพปัญหาการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลอย่างรุนแรง และสมาชิกมากกว่าครึ่งเล็กน้อยยังประสพปัญหาการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลอย่างรุนแรงหลังเข้าร่วมเป็นสมาชิกศูนย์ฯ สมาชิกมากกว่าครึ่งเล็กน้อยใช้สารเคมีมากกว่า 2 ชนิดต่อครั้งในการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล และมีรายจ่ายต่อไร่ในการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ในปี 2556 (พฤศจิกายน 2555 – ตุลาคม 2556) เฉลี่ย 492.95 บาทต่อไร่

3. วิธีการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลและสาเหตุที่สมาชิกไม่ปฏิบัติตามแนวทางของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นตอนก่อนปลูกข้าว วิธีการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลตามแนวทางของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในขั้นตอนก่อนปลูกข้าว แยกออกเป็น 11 ประเด็น พบว่า สมาชิกมีการปฏิบัติตามประเด็นที่แนะนำค่อนข้างมาก จำนวน 5 ประเด็น ได้แก่ การใช้พันธุ์ข้าวต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลที่ทางราชการแนะนำ การเปลี่ยนพันธุ์ข้าวทุกฤดูปลูก/ไม่ปลูกพันธุ์ข้าวเดียวกันติดต่อกันเกิน 4 ฤดูปลูก การปล่อยให้แปลงนาแห้ง 15-30 วัน เพื่อกระตุ้นให้เมล็ดข้าว/วัชพืชงอกหลังเก็บเกี่ยว การคราดแล้วปรับพื้นที่ให้สม่ำเสมอ การทำร่องเพื่อระบายน้ำออกจากแปลงหลังหว่านข้าว

การปฏิบัติตามประเด็นที่แนะนำค่อนข้างน้อย จำนวน 5 ประเด็น ได้แก่ การวิเคราะห์ดินก่อนการปลูกข้าว การไถดะครั้งที่ 1 เพื่อกลบตอซัง ฟางข้าว ข้าวเรือและวัชพืช การคราดแล้วปล่อยแปลงทิ้งไว้ประมาณ 10-15 วัน เพื่อกระตุ้นให้เมล็ดข้าว/วัชพืชงอกอีกครั้ง การใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ 15-20 กก./ไร่ ในนาหว่าน และการหลีกเลี่ยงการปลูกข้าวในช่วงเวลาที่มีการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล โดยเหตุผลสมาชิกปฏิบัติตามคำแนะนำค่อนข้างน้อย เนื่องจากมีเวลาจำกัดเพราะพื้นที่เป็นต้นน้ำท่วมซ้ำซาก หากไม่รีบทำนาจะทำให้ผลผลิตเสียหายได้ในช่วงปลายปี

นอกจากนี้ ประเด็นการใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ในนาหว่าน สาเหตุที่สมาชิกไม่ปฏิบัติ เนื่องจากสมาชิกเกือบสองในสามกลัวความเสียหายจากตัวศัตรูข้าวและเมล็ดพันธุ์ไม่งอกจึงต้องหว่านเพื่อความเสียหายในส่วนนี้ การไม่ปฏิบัติตามประเด็นที่แนะนำ จำนวน 1 ประเด็น คือ การใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ 5-7 กก./ไร่ ในนาดำ สาเหตุที่สมาชิกไม่ปฏิบัติ เนื่องจากจ้างรดน้ำซึ่งอัตราเมล็ดพันธุ์เป็นผู้รับจ้างเป็นคนกำหนดจึงจะใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ 10 กก./ไร่

2) ขั้นตอนเมื่อมีต้นข้าวในแปลงนา วิธีการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลตามแนวทางของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในขั้นตอนเมื่อมีต้นข้าวในแปลงนา แยกออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ การใช้ปุ๋ยเคมีตามคำแนะนำของทางราชการ การอนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติในแปลงนา การสำรวจสถานการณ์เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล การวิเคราะห์สถานการณ์เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลเปรียบเทียบกับแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช และการดำเนินการควบคุมเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล พบว่า โดยภาพรวมสมาชิกมีการปฏิบัติค่อนข้างน้อย เนื่องจากสมาชิก

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

จะปฏิบัติตามวิธีที่เคยปฏิบัติอยู่แล้ว สาเหตุที่ไม่ปฏิบัติตามวิธีการของศูนย์ เนื่องจากขั้นตอนการปฏิบัติมีความยุ่งยากและมีหลายขั้นตอน

3) ขั้นตอนหลังการเก็บเกี่ยว วิธีการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลตามแนวทางของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในขั้นตอนหลังการเก็บเกี่ยว แยกออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ การไถกลบตอซึ่งแทนการเผา การทำนาปีละ 2 ครั้ง การปักนาหรือปลูกพืชอื่นสลับเพื่อตัดวงจรชีวิตของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล โดยประเด็นที่สมาชิกทั้งหมดปฏิบัติ คือ การทำนาปีละ 2 ครั้ง ส่วนอีก 2 ประเด็นมีการปฏิบัติน้อย เนื่องจากพื้นที่เป็นต้นน้ำท่วมซ้ำซาก หากไม่รับจะทำนาได้ปีละ 1 ครั้งเท่านั้น

4. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

1) ปัญหา/อุปสรรค

สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาว่าขั้นตอนการปฏิบัติยุ่งยากหลายขั้นตอนมากที่สุดรองลงมาคือ มีเวลาจำกัดในการปฏิบัติเนื่องจากพื้นที่เป็นต้นน้ำท่วมซ้ำซาก การใช้ชีวภัณฑ์มีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งการผลิตและการใช้ มีเวลาจำกัดในการปฏิบัติเนื่องจากมีการกิจอื่นมาก ไม่มีความรู้เรื่องสารเคมีป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลที่ทางราชการแนะนำ ไม่มีความรู้เรื่องแมลงศัตรูธรรมชาติ มีเวลาจำกัดในการปฏิบัติ หากไม่ปฏิบัติพร้อมคนอื่น ๆ อาจเกิดปัญหาวัชพืชและแมลงศัตรูพืชทำลายผลผลิต ไม่มีหัวเชื้อชีวเวอร์เรียจำหน่ายต้องไปติดต่อขอจากหน่วยงานราชการต่างอำเภอ และไม่มีความรู้ในการปฏิบัติตามแนวทางของศูนย์

2) ข้อเสนอแนะ

สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้ข้อเสนอแนะว่า ให้มีการปรับปรุงวิธีการและลดขั้นตอนการสำรวจเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลให้เกษตรกรปฏิบัติได้ง่ายและใช้เวลาไม่มาก ให้มีการอบรมเรื่องการเลือกใช้สารเคมีป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลที่สามารถจดจำได้ง่าย ให้มีการอบรมเรื่องการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลโดยวิธีผสมผสานที่สามารถจดจำได้ง่าย ให้มีการอบรมการผลิตชีวภัณฑ์อย่างง่าย และสามารถเก็บไว้ใช้ได้นาน เช่น การผลิตชีวเวอร์เรียผง การผลิตเชื้อราไตรโคเดอร์มาผง หน่วยงานราชการสนับสนุนหัวเชื้อชีวเวอร์เรียในช่วงที่พบการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีมาตรการตรวจสอบร้านค้าที่จำหน่ายสารเคมี โดยให้จำหน่ายสารเคมีที่ถูกต้องและเหมาะสมกับการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลแก่เกษตรกร

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จากการศึกษา พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ร้อยละ 55.1 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51.66 ปี มีประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 30.72 ปี ซึ่งเห็นได้ว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีอายุค่อนข้างมาก มีประสบการณ์ในการทำนามากนั้น เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกปฏิบัติวิธีการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลตามแนวทางของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วัชร บวรณสดีวงศ์ (2546:134) อ้างถึงใน วิลาวัณย์ สุขกลาง (2554: 44) พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันกำจัดศัตรูพืช โดยเกษตรกรที่มีอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแตกต่างกัน นอกจากนี้ การเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิกเองและสมาชิกอื่นในครัวเรือน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกปฏิบัติวิธีการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลตาม

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

แนวทางของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสมาชิก เนื่องจากการตัดสินใจดำเนินการกิจกรรมในการทำนาของสมาชิกสามในสี่จะตัดสินใจร่วมกับสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุทธิญา คีจิง (2542:45) อ้างถึงใน วิลาวัณย์ สุขกลาง (2554:45) พบว่า การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรและมีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการใช้สารชีวภัณฑ์ของเกษตรกร (สุภาวี เข้มพราย 2549:63 อ้างถึงใน วิลาวัณย์ สุขกลาง 2554:45)

สมาชิกส่วนมาก มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เป็นแรงงานในการผลิตข้าวรวมตนเอง จำนวน 2 คน มีพื้นที่ทำนาทั้งหมด เฉลี่ย 37.09 ไร่ จะเห็นได้ว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีจำนวนแรงงานในการผลิตข้าวน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ทำนา เป็นปัจจัยที่มีผลในการเลือกปฏิบัติวิธีการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลตามแนวทางของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุทธิญา พาหุรัตน์ (2554: 66) พบว่า จำนวนพื้นที่การเกษตรมีความเกี่ยวข้องในเชิงลบกับการควบคุมศัตรูพืช โดยชีววิธี

2. ประสบการณ์และการประสบปัญหาการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จากการศึกษา พบว่า

1) เดือนที่พบการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลมากในรอบปี คือ เดือนเมษายน รองลงมา คือ เดือนมีนาคม สอดคล้องกับ กรมการข้าว (2556:7) ที่พบว่า เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลจะระบาดมากในเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม

2) สมาชิกส่วนมากเคยประสบปัญหาการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลอย่างรุนแรงก่อนเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ซึ่งเหตุผลดังกล่าวน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยสมาชิกมีความหวังว่าจะมีแนวทางในการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลได้ ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของ กรมส่งเสริมการเกษตร (2554: 46) แต่พบว่าหลังการเป็นสมาชิกศูนย์ฯ สมาชิกมากกว่าครึ่งเล็กน้อยยังประสบปัญหาการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลอย่างรุนแรงอยู่ อาจเนื่องจากว่าช่วงเวลาดังกล่าวยังอยู่ในช่วงการระบาดอย่างต่อเนื่องของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในประเทศไทยที่ยังไม่สามารถควบคุมได้ ส่วนสมาชิกที่ไม่ประสบปัญหาการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล พบว่า ไม่ได้ทำนาในช่วงเวลาดังกล่าวหรือมีการเก็บเกี่ยวข้าวไปก่อนการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลแล้ว

3) สมาชิกมากกว่าครึ่งเล็กน้อยใช้สารเคมีมากกว่า 2 ชนิดต่อครั้งในการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล มีรายจ่ายต่อไร่ในการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ในปี 2556 (พฤศจิกายน 2555 – ตุลาคม 2556) เฉลี่ย 492.95 บาทต่อไร่ เนื่องจาก ช่วงเวลาการผลิตในปี 2556 (พฤศจิกายน 2555 – ตุลาคม 2556) สมาชิกเข้าร่วมโครงการจำนำข้าวของรัฐบาล จึงต้องการผลิตข้าวให้ได้ปริมาณมากและต้องการให้การป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลได้ผลรวดเร็วจึงใช้สารเคมีหลายชนิดเพื่อลดรายจ่ายในการจ้างฉีดสารเคมีหลายครั้ง และรายจ่ายต่อไร่ในการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลที่สมาชิกปฏิบัติอยู่ถือว่าไม่มาก เมื่อเปรียบเทียบกับรายจ่ายจากการจำหน่ายผลผลิตที่ได้รับจากโครงการรับจำนำข้าว

3. วิธีการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลและสาเหตุที่สมาชิกไม่ปฏิบัติตามแนวทางของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1) สมาชิกนำวิธีการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลตามแนวทางของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนไปปฏิบัติตามมากใน 3 ประเด็น ได้แก่ การคราดแล้วปรับพื้นที่ให้สม่ำเสมอ และการทำร่องเพื่อระบายน้ำออกจาก

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

แปลงหลังหว่านข้าว และการใช้พันธุ์ข้าวด้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลที่ทางราชการแนะนำ เนื่องจาก 2 ประเด็นแรก เป็นวิธีการเตรียมดินที่สมาชิกปฏิบัติอยู่แล้ว และประเด็นการใช้พันธุ์ข้าวด้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลที่ทางราชการแนะนำนั้น เนื่องจากสมาชิกได้รับการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชน และจากสื่อต่างๆ อีกทั้งสมาชิกมีประสบการณ์เคยประสบปัญหาการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลมาก่อน ทำให้สมาชิกเลือกที่จะใช้พันธุ์ข้าวด้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ซึ่งสอดคล้องกับการขอรับการใช้นพันธุ์ข้าวด้านทานโรคและแมลงศัตรูข้าวของเกษตรกรในจังหวัดอ่างทอง (ชุมชนวิภา รุ่งกำจัด, 2555: 95-96) และประเด็นที่สมาชิกมีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การหลีกเลี่ยงการปลูกข้าวในช่วงเวลาที่มีการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากโดยทุกปีประมาณช่วงเดือนสิงหาคม – ธันวาคมจะมีน้ำท่วม ดังนั้นด้วยเวลาที่จำกัดหากไม่ทำตามเวลาจะทำให้ทำได้เพียง ปีละ 1 รอบเท่านั้น

2) ขั้นตอนเมื่อมีต้นข้าวในแปลงนา วิธีการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลตามแนวทางของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในขั้นตอนเมื่อมีต้นข้าวในแปลงนา แยกออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ การใช้ปุ๋ยเคมีตามคำแนะนำของทางราชการ การอนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติในแปลงนา การสำรวจสถานการณ์เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล การวิเคราะห์สถานการณ์เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลเปรียบเทียบกับแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช และการดำเนินการควบคุมเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล พบว่า โดยภาพรวมสมาชิกมีการปฏิบัติค่อนข้างน้อย เนื่องจาก สมาชิกจะปฏิบัติตามวิธีที่เคยปฏิบัติอยู่แล้ว สาเหตุที่ไม่ปฏิบัติตามวิธีการของศูนย์ เนื่องจากขั้นตอนการปฏิบัติมีความยุ่งยาก และมีหลายขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับจินดา ขลิบทอง (2554:27-25) อ้างถึงใน ชวนวิภา รุ่งกำจัด (2555: 96) ซึ่งกล่าวว่า การยอมรับเทคโนโลยีมีอัตราที่เร็วหรือช้า หรือไม่ยอมรับเทคโนโลยีก็ได้ ประกอบไปด้วย ตัวเทคโนโลยีโดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณลักษณะของเทคโนโลยีประกอบด้วย ข้อได้เปรียบ เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับเทคโนโลยีและแนวปฏิบัติอื่นๆ แล้วมีจุดเด่นและข้อได้เปรียบที่ดีกว่า ความยุ่งยากซับซ้อน เทคโนโลยีการเกษตรที่นำมาถ่ายทอดนั้นต้องไม่มีความยุ่งยากซับซ้อนต่อการทำความเข้าใจและนำไปใช้งานของเกษตรกร

3) ขั้นตอนหลังการเก็บเกี่ยว วิธีการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลตามแนวทางของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในขั้นตอนหลังการเก็บเกี่ยว แยกออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ การไถกลบตอซึ่งแทนการเผา การทำนาปีละ 2 ครั้ง และการปักนาหรือปลูกพืชอื่นสลับเพื่อตัดวงจรชีวิตของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล โดยประเด็นที่สมาชิกทั้งหมดปฏิบัติ คือ การทำนาปีละ 2 ครั้ง ส่วนอีก 2 ประเด็นมีการปฏิบัติน้อย เนื่องจากพื้นที่เป็นพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากหากไม่รับจะทำนาได้ปีละ 1 ครั้งเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับ อมรรัตน์ สว่างลาก (2545: 101)พบว่า การขอรับการจัดการศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรในโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเพชรบุรี วิธีการที่เกษตรกรส่วนใหญ่ยอมรับไปปฏิบัติจะเป็นวิธีการที่สอดคล้องกับการปฏิบัติของเกษตรกรที่ทำอยู่เดิมหรือเกษตรกรเคยปฏิบัติอยู่แล้ว

4. ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะ

1) ปัญหา/อุปสรรคของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า

(1) ขั้นตอนการปฏิบัติยุ่งยากหลายขั้นตอน อาจเนื่องมาจากสมาชิกยังไม่เข้าใจในหลักการปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลโดยวิธีผสมผสาน และวิธีการดังกล่าวเป็นเรื่องใหม่สำหรับสมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อมรรัตน์ สว่างลาก (2545:93,101-102) พบว่า การจัดการศัตรูข้าวโดยวิธี

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

ผสมผสาน วิธีการที่เกษตรกรส่วนใหญ่ยอมรับไปปฏิบัติจะเป็นวิธีการที่สอดคล้องกับการปฏิบัติของเกษตรกรที่ทำอยู่เดิมหรือเกษตรกรเคยปฏิบัติอยู่แล้ว

(2) การใช้ชีวภัณฑ์มีข้อจำกัดหลายอย่างทั้งการผลิตและการใช้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เจริญ พิมพ์ชาล (2556: 43) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของสมาชิกคือ กระบวนการผลิตสารชีวภัณฑ์ค่อนข้างยุ่งยากและซับซ้อน วิธีการใช้งานมีขั้นตอนมากและยุ่งยาก วัตถุดิบในการผลิตหาได้ยาก ภาษา/ข้อสารชีวภัณฑ์ที่ใช้เรียกจดจำยาก ก้อนเชื้อเสียหายง่ายและมีการปนเปื้อนของเชื้อราอื่น และไม่มีสถานที่ผลิตที่สะอาดและเหมาะสม

(3) ไม่มีความรู้เรื่องสารเคมีป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลที่ทางราชการแนะนำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิราภรณ์ ศรีเทศ (2555: 93) ที่พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีอยู่ในระดับมาก แต่ขาดความรู้ในการวินิจฉัยโรคและแมลงที่ถูกต้องกับการเลือกใช้สารเคมีให้ถูกชนิดและอัตราการใช้

(4) ไม่มีความรู้เรื่องแมลงศัตรูธรรมชาติ จึงทำให้ขาดความเชื่อมั่นว่าแมลงศัตรูธรรมชาติจะช่วยป้องกันและกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภิญญา พาหุรัตน์ (2554 : 64-65) ศึกษาการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธีของเกษตรกร ในอำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านศัตรูธรรมชาติในระดับมาก โดยประเด็น ของแหล่งผลิตและแหล่งจำหน่ายศัตรูธรรมชาติมีปัญหาในระดับมาก ปัญหา ด้านความรู้และการปฏิบัติเกษตรกรมีปัญหาในระดับปานกลาง

(5) ไม่มีความรู้ในการปฏิบัติตามแนวทางของศูนย์ฯ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปาริชาติ อารณวิธานพ (2555: 84) พบว่าปัญหาในการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน คือ คณะกรรมการมากกว่าครึ่งหนึ่ง ไม่ทราบขั้นตอนวิธีการสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช และขาดงบประมาณและอุปกรณ์สำหรับดำเนินงานและขาดความรู้ในการเลี้ยง ผลิต และขยายแมลงศัตรูธรรมชาติและเชื้อราป้องกันกำจัดศัตรูพืช

2) ข้อเสนอแนะของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

(1) ข้อเสนอแนะด้านการปฏิบัติ คือ วิธีการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลตามแนวทางของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ควรมีการปรับปรุงวิธีการและลดขั้นตอนการสำรวจเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลให้สมาชิกปฏิบัติได้ง่ายและใช้เวลาไม่มาก ซึ่งเป็นไปได้ว่าหากวิธีการปฏิบัติดังกล่าวเป็นวิธีการที่สอดคล้องกับการปฏิบัติอยู่แล้วของสมาชิกจะทำให้สมาชิกยอมรับวิธีการดังกล่าวไปปฏิบัติมากขึ้น

(2) ข้อเสนอแนะด้านความรู้ ได้แก่ ให้มีการอบรมเรื่องการเลือกใช้สารเคมีป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลที่สามารถจดจำได้ง่าย ให้มีการอบรมเรื่องการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลโดยวิธีผสมผสานที่สามารถจดจำได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะในการยอมรับการจัดการศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรในโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเพชรบุรี (อมรรัตน์ สว่างลาก 2554:98-100) พบว่า เกษตรกรเสนอแนะให้เจ้าหน้าที่แนะนำความรู้เรื่องวิธีการสำรวจแมลงศัตรูข้าว แนะนำความรู้เกี่ยวกับการใช้วัสดุและสนับสนุนอุปกรณ์สำหรับการทำเครื่องมือกล แนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับชนิดของศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติ จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการทำและการใช้สารสกัดธรรมชาติจากพืช และควรให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีที่เฉพาะเจาะจงกับชนิดของแมลงหรือถูกกับชนิดแมลง

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาในครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะตามเหตุที่ปรากฏและค้นพบเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงวิธีการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าวของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยนำผลศึกษานี้ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวางแผนส่งเสริมการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลให้เหมาะสมและสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของสมาชิก ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าวของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ที่สอดคล้องกับการปฏิบัติอยู่แล้วของสมาชิกและปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ นอกจากนี้การส่งเสริมควรส่งเสริมให้กับสมาชิกในครอบครัวที่เป็นแรงงานด้านการเกษตร เพื่อจะได้ร่วมกันตัดสินใจเลือกใช้วิธีการในการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลหรือศัตรูพืชอื่นๆ เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า การตัดสินใจดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในการทำนา สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จะทำการตัดสินใจร่วมกันกับสมาชิกในครัวเรือน

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ และคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ควรพัฒนาแหล่งข้อมูลข่าวสารให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ให้สามารถเผยแพร่ไปสู่สมาชิกได้มากยิ่งขึ้น ทั้งสื่อมวลชน และสื่อสิ่งพิมพ์ เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ รองลงมาคือ คณะกรรมการประจำศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ดังนั้น เจ้าหน้าที่และคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจึงควรจะมีการพัฒนาตนเองในการรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่ถูกต้องและทันสมัย เพื่อนำไปถ่ายทอดให้กับสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ให้ได้รับรู้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ ควรใช้ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นสถานที่สำหรับเป็นแหล่งเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร และวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชผ่านกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ควรพัฒนาแหล่งข้อมูลข่าวสารของภาครัฐ เช่น การจัดทำเอกสารเผยแพร่ต่าง ๆ ควรจัดทำให้น่าสนใจ มีรูปภาพประกอบมากๆ โดยเฉพาะรูปภาพของศัตรูธรรมชาติและศัตรูพืช เป็นต้น

3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีการจัดการเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลตามแนวทางของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า จำนวนสมาชิกมากกว่าครึ่งเล็กน้อยที่เข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ดังนั้นควรมีการส่งเสริมในหลายรูปแบบ ทั้งรูปแบบกลุ่มและแบบรายบุคคล เช่น การจัดประชุม การจัดอบรมหรือการอบรมเชิงปฏิบัติการ การนำสมาชิกไปทัศนศึกษาดูงาน ตลอดจนการออกเยี่ยมเยียนให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อชี้แจง ทำความเข้าใจ ช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว ให้สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้รับรู้รับทราบ มีการฝึกปฏิบัติและเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเกษตร อีกทั้งต้องมีการสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่จำเป็นให้เพียงพอ

4) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรกระตุ้นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อปรับเปลี่ยนแนวคิดของสมาชิกฯ โดยการให้ความรู้เรื่องในการเลือกใช้สารเคมีที่ถูกต้อง เน้นการสร้างความรู้ความตระหนักถึงพิษภัยจาก

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

การใช้สารเคมีให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้สารเคมีป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลตามคำแนะนำของทางราชการโดยการจัดการอบรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่ผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชตามแนวทางของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า โดยภาพรวมแล้วสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนโดยส่วนใหญ่ไม่ได้ปฏิบัติตามแนวทางของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

2) ควรศึกษาวิจัยผลตอบแทนในการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าวตามแนวทางของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อนำผลการวิจัยไปกำหนดแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการผลิตข้าวปลอดภัย และได้มาตรฐานให้สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจในปัจจุบัน เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนโดยส่วนใหญ่ไม่ได้ปฏิบัติตามแนวทางของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน อาจเป็นเพราะยังไม่เข้าใจเหตุผลในการปฏิบัติและมองยังไม่เห็นประโยชน์ที่จะได้รับ

3) ควรมีการวิจัยแนวทางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพทางสังคม สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพของพื้นที่ และความต้องการของเกษตรกร เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนส่วนใหญ่ จะยอมรับวิธีการปฏิบัติในการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าวตามแนวทางของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตามวิธีที่สมาชิกเคยปฏิบัติหรือเห็นว่าไม่ยุ่งยากในการปฏิบัติเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการข้าว. (2556). *รู้สู้เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล*. กรุงเทพมหานคร: กรมการข้าว
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2554). *การจัดการเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- _____. (2555). *การจัดการศัตรูพืช*. กรุงเทพมหานคร: ยูนิเทค โปรดักชั่น เพรส
- จิราภรณ์ ศรีเทศ. (2555). *การใช้สารเคมีในนาข้าวของเกษตรกรอำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เจริญ พิมพ์ชาล. (2556). *การยอมรับสารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จังหวัดลพบุรี* (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.
- ชนวนิภา รุ่งกำจัด. (2555). *การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวของเกษตรกรตามกระบวนการโรงเรียนชาวนาในจังหวัดอ่างทอง* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ. (2555). *ความคิดเห็นของคณะกรรมการต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

- วิลาวัณย์ สุขกลาง. (2554). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งในมันสำปะหลังของเกษตรกร อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สุกัญญา พาหุรัตน์. (2554). การควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธีของเกษตรกร อำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี. (2555). การจัดทำศูนย์เรียนรู้และพยานณ์เตือนการระบาดของแมลงศัตรูพืชชุมชน องค์ความรู้โครงการพัฒนาและปรับปรุงระบบการผลิตข้าวคุณภาพดี เพื่อการบริโภคและส่งออก ปี 2555 จังหวัด สุพรรณบุรี. สุพรรณบุรี: สุพรรณบุรีก็อปปี.
- อมรรัตน์ สว่างลาภ. (2545). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับการจัดการศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรในโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

